

Kristent

Perspektiv

Nr. 2 2000

Knæfald for teknologien

FØRSTE ARTIKEL I EN SERIE OM TEKNOLOGI OG INTERNET

af Carsten Thomsen

Videnskaben forsker, teknologien effektiviserer, mennesket indretter sig", var der en klarsynet mand, der engang sagde.

Processen ser vi gang på gang, dog uden at tænke forfærdelig meget over det. Vi er glade for mobiltelefonen, Internettet, foodprocessoren, bilen og tv'et - for de giver en effektivisering af hverdagen, som vi knap nok ved, hvordan vi skulle kunne leve uden - den medbringer løfter om større frihed, mere fritid, mere information og flere valgmuligheder osv.

Det er nemt at blive opslugt af et "high tech" samfund, og vi oplever det som en udfordring at trække grænser og sige nej til den seneste elektriske indretning, der blænder øjet og lover os en mere behagelig tilværelse.

Med ordet teknologi mener jeg alt det, som forskerne, videnskabsmænd, opfindere og teknikere giver os: Telefoner, maskiner, biler, elektrisk lys osv., men videre også den specialiserede viden og de teknikker, vi afprøver for at få tingene effektiviseret - organisations-modeller, teknokratiske institutioner etc. Der er en tæt forbindelse mellem videnskaben og teknologien - men hvor videnskaben forsøger at kende og forstå tingenes sammenhæng, så er det teknologiens mål at ændre tingene, at effektivisere, gøre tingene praktiske og brugbare.

En bibelsk tilgang til denne teknologi bør tage udgangspunkt i skabelsen, for Gud kalder os fra begyndelsen til at være forvaltere af hans skaberværk. Som en del af kulturop-

gaven bruger vi teknologien til at underlægge os skaberværket, og for så vidt kan vi betragte den i et positivt lys.

Går vi langt tilbage i historien, har naturen været det miljø, som den tekniske udvikling har taget udgangspunkt i, og naturen fastsatte på mange måder normen for vor levevis.

Fx. var længden på arbejdsdagen stort set afhængig af, hvornår solen stod op og gik ned - traditioner og sociale roller for mænd og kvinder, børn og ældre udgjorde før i

tiden også større begrænsninger på vores levevis. Men i den moderne verden, er naturen, traditionen og sociale normer ikke længere så afgørende. Vi arbejder så længe lyset er tændt, og computeren virker - vi rejser mere, og søndagen tages i brug til arbejde og indkøb.

Hvad vi gør, hvordan vi gør det, hvor og hvor længe vi gør det er i høj grad bestemt af teknologien - ikke af naturen eller sociale traditioner. Det er det jeg mener med, at vi lever i teknologiske omgivelser.

Og for det meste er det jo en god ting. Hvem vil i dag leve uden moderne faciliteter, eller i en tid, hvor ens sociale status eller køn satte enorme begrænsninger på ens muligheder i verden? I den forstand har teknologien jo frigjort os og tjent til vort bedste.

Teknologien - herre over os?

Selvom den nye teknologi gør tingene mere effektive, så må vi spørge os selv, om der altid er tale om "fremskridt" -

Teknologien fungerer som en religion, som en frelser og befrier, når vi begynder at tildele den nogle guddommelige egenskaber.

om teknologien tjener os - eller vi indretter os efter teknologien, og den får herredømmet over os? Jeg er ikke ude på at være maskinstormer, men der er helt klart aspekter ved teknologien, som bør få os til nogle gange at sætte en kæp i industrialiseringens hjul.

1. Teknologien - positive og negative sider:

I den nu klassiske bog om Teknologi "The Technological Society" advarer den kristne sociolog, Jacques Ellul om, at teknologiske fremskridt altid har en pris - at det godt nok løser et konkret problem, men skaber flere end det løser, og at de teknologiske goder ikke kan adskilles fra de destruktive virkninger og uforudsete konsekvenser.

Dette ser vi fx med produktionen af biler - friheden til at blive transporteret længere og mere behageligt er koblet sammen med bilens forurening - TV'et underholder, men samtalerne i familierne bliver færre.

De negative konsekvenser af en ny opfindelse går måske først op for menneskeheden generationer efter, at folk blev "velsignet" med den. Munkene i Middelalderen opfandt uret for at tilføre mere præcision i deres syv daglige andagter i tjenesten for Gud - men de vidste ikke, at uret senere blev brugt i tjenesten for usselt mammon i en streng regulering og effektivisering af håndværkernes arbejde.

Da computerne på forskellige universiteter startede med at blive forbundet for at overføre videnskabelig data, var teknikerne vist ikke klar over, at pornografi ville blive en kæmpe-industri på det globale netværk, internettet.

2. Teknologien er et løbsk tog:

Der er en tendens til, at vi håbløst udbryder: "Vi kan ikke standse den hastige udvikling - vi bliver bare nødt til at stige på toget". Der er noget nærmest deterministisk over teknologien. En ond cirkel, hvor teknologien udvikler teknologiske problemer, som kræver endnu mere avancerede teknologiske svar.

Sociologen Neil Postman beskriver i bogen Teknopolis, at i "redskabskulturen" stod teknikken helt i menneskets tjeneste, hvor nye redskaber blev udviklet ved et mere bevidst valg for at løse konkrete problemer, men nu i det teknokratiske samfund, så er der kun et mål tilbage: Effektivitet.

Teknologien følger en indre uafvendelig logik, som var det en naturlov: Hvis det kan gøres, så vil det blive gjort - og det hurtigst muligt. Genteknologien, der rummer så mange uhyggelige aspekter, følger denne indre logik.

3. Teknologien er universel:

Neil Postman kalder det amerikanske samfund for Teknopolis, et totalitært teknokrati, hvor teknologien inva-

derer ethvert aspekt af den menneskelige eksistens - hvor Teknopolis har monopol på alle menneskelige gøremål.

Traditionelt landbrug erstattes af teknologiske løsninger, landets styre overtages af bureaukrater, eller teknokrater, sport og underholdning er domineret af teknologien, organisationer er afhængige af højt udviklet direct mail kampagner, kirkerne bruger PR-teknikker i evangeliseringen, kristne bruger selvhjælps-teknikker til at regulere deres bønneliv og spiritualitet. Vi tænker i teknologiske værdinormer: Rationalitet, effektivitet, ting, der kan udnyttes bedre.

4. Teknologien som guddom:

Neil Postman er meget kritisk over for menneskers ukristiske måde at håndtere teknologien på. Han skriver at "teknologien er en nidkær guddom i den forstand, at folk er overbevist om, at teknologien virker, at de stoler på den, at den holder sine løfter, at de bliver berøvet noget, hvis de ikke har adgang til den, at de er overlykkelige, når de er i dens nærhed, at den for de fleste mennesker arbejder på uransagelige måder, at de fordømmer de mennesker, som taler imod den, at de står overvældet over for den, og at de på en "frelst påny-måde" vil ændre deres livsstil, deres mål, deres vaner og deres relationer til andre for at tilfredsstille den."

Det guddommelige er det, der indtager den centrale plads i vore liv, giver det en mening og et mål, og Postmans påstand er, at teknologien har erstattet de traditionelle guder. Folk kan prise Gud i kirken om søndagen, men mandag morgen er det teknologien, der frelser og bliver lovprist, og teknologien er deres håb for fremtiden.

Det er en barsk anklage. Men vi må spørge os selv, om denne altomfattende og dominerende tekno-gud er en, der bliver underlagt vores kritik, eller vi tankeløst tjener den og kun finder næring til vort liv hos den.

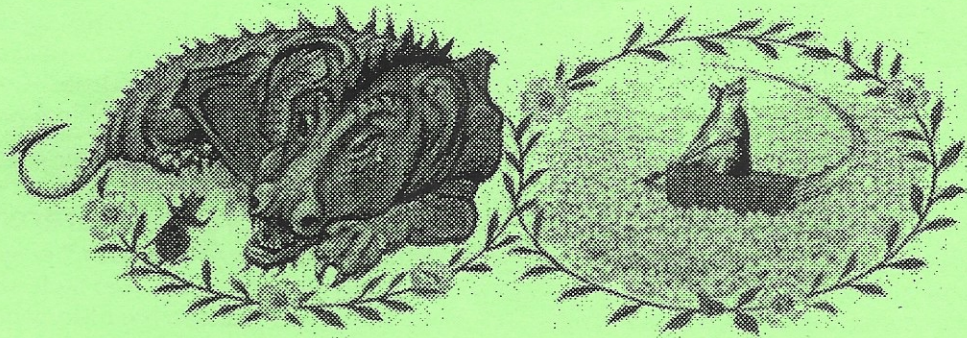
Vi skal i næste artikel se nærmere på de bibelske eller teologiske svar på teknologiens udfordringer, men lad mig afslutte med nogle spørgsmål, som vi kan stille os selv:

Er vi blevet et redskab for vore egne redskaber? Hvad er omkostningerne ved et nyt skridt "fremad". Hvad mister vi, hver gang, vi tror, at vi opnår noget nyt? Hvilke farer lurar bag enhver ny teknologi?

Kilder:

Teknopolis af Neil Postman (Findes på dansk)
The Technological Society af Jacques Ellul (Kun på engelsk).
Essay om Teknologi i The Complete Book of Everyday
Christinity af Robert Banks.

Narnias verden

Første artikel af to om C. S. Lewis' Narnia-bog »Morgenvandrerens rejse«.

Af Louis Nielsen

Denne bog er for mig den sværest forståelige af alle bøgerne i Narnia serien. Med det mener jeg ikke selve fortællingen, men snarere, hvad den betyder. Nogle af fortællingerne i bogen er ligetil, men andre er "sære" på en måde, der i hvert fald for denne læser gør det vanskeligt at udtale sig om, hvad forfatteren på et dybere plan har villet sige, udover at fortælle noget, han har fundet værd at fortælle. Derfor ender det måske med, at min "udlægning" er mere fantasifuld end fortællingen selv.

Nogle biografiske oplysninger

Walter Hooper, Lewis' mangeårige sekretær og ven siger, at Lewis til at begynde med ikke havde nogen planer om at skrive mere end "Løven, heksen og garderobeskabet", men at ideerne og forestillingerne, som udgør de mentale forudsætninger for alle bøgerne, levede i hans sind og tanker.

Lewis' forlægger foreslog forsigtigt, at han godt kunne tænke sig at vide, hvordan lygtepælen i Narnia fra først af kom der. Men det førte i første omgang ikke rigtigt videre. Men da han først var kommet i gang med "Prins Caspian", fortsatte det af sig selv med "Morgenvandrerens rejse", og så standsede serien igen et stykke tid, ikke fordi Lewis manglede inspiration men fordi han skrev "Hesten og drengen". Ved slutningen af "Morgenvandrerens" rejse bliver Eustace lovet endnu et eventyr i Narnia, og det løfte indfries i "Sølvstolen".

Manuskriptet til "Prins Caspian" forelå maskinskrivet i februar 1950, og Lewis' håndskrevne manuskript til "Morgenvandrerens rejse" var da allerede klar til at forlægges. Det blev godkendt næsten uden rettelser. "Morgenvandrerens rejse" er helt

åbenlyst skrevet på en bølge af inspiration.

Det er ikke ofte, vi tænker over de ydre omstændigheder i Lewis' liv i de år, Narniafortællingerne blev skabt. Georg Sayer fortæller os i sin Lewis biografi følgende:

"At Narniafortællingerne er fulde af latter og udstråler glæde betyder ikke, at de år, hvor de blev til, var lykkelige for Jack. Det betyder derimod, at hans tro havde lært ham, hvordan han skulle klare vanskeligheder og hæve sig over en elendighed, der ville have overvældet de fleste".

Sayer fortsætter med at berette om vanskelighederne med husholdersken, Mrs. More, hvis sygdom og plager gjorde hende endnu mere vanskelig og tyrannisk end hun i forvejen var, og om broderen Warren og hans tiltagende alkoholisme.

Samtidig måtte man spare på alt, så man frøs grundigt i det store, fugtige og utætte hus, som også forfaldt og gik til, fordi Lewis ikke kunne få sig til at afsætte de nødvendige midler til at få huset sat i forsvarlig stand.

Om "Morgenvandrerens rejse" især

"Morgenvandrerens rejse" har som sagt ikke et plot, som de øvrige fortællinger har det. Det er virkelig en rejsefortælling, en odysseé, som "Gullivers rejse" og Homers "Odysseen" er det, en rejsefortælling fyldt af symboler og underliggende motiver, som samtidig gør den til en "pilgrimsrejse" eller fortællingen om en pilgrimsrejse.

For man er på en rejse, som ganske vist har et konkret mål: At finde de forsvundne narniske hertuger, men mere og mere bliver det klart, at det egentlige mål er "landet hinsides solen", Aslans land. Musen Rippitjip er lige fra begyndelsen med på rejsen med det mål for øje. Han er fast besluttet på ikke at skulle vende tilbage, og de fleste af personerne i fortællingen bliver efterhånden mere eller

mindre grebet af den samme længsel. Prins Caspian så meget, at alle de øvrige, inklusive Rippitjip ikke blot må nøde ham til at vende tilbage til pligterne i Narnia, men næsten må tvinge ham. Også børnene, i hvert fald Lucy udtrykker længsel efter altid at være hos Aslan i hans land og spørger fortvivlet, om der er en dør i hendes verden ind til hans land?

Længslen efter Gud

Det er en grundlæggende overbevisning hos Lewis, at mennesket er skabt af Gud og skabt til at herliggøre Gud, ikke til at herliggøre sig selv. Hvert menneske er i så henseende unikt, og fordi hvert menneske er unikt, har det også sit unike bidrag at give til Skaberens pris, dvs. at gennem dét menneske kommer lige netop det aspekt af Guds uendelige natur frem. Guds væsen er kærlighed, og Guds natur er altid at give. Hvad vi giver ham, giver vi tilbage til ham. Men vi kan aldrig klamre os til Guds gaver og gøre dem til vor ejendom; vi må altid give dem videre og tilbage til ham, hvorfra de kommer. Det er livets mening, og det er Himlen, alt andet er Helvede.

I og med, at vi er Guds skabninger har vi en iboende længsel efter ham og en længsel efter at bidrage med det, vi er skabt med. Denne længsel er vi født med, og vi drømmer om den i barndommen, indtil forkert opdragelse og individuel synd kommer ind og overtager os, så vi bliver mindre og mindre mennesker, dvs. mindre og mindre det, vi er skabt til. Denne tragedie ser vi ikke mindst udspille sig i *Eustaces* liv indtil forløsende kærlighed i skikkelse af Aslan møder Eustace og sætter ham i frihed og langsomt begynder at forvandle ham.

Eustaces forvandling er en del af plottet i "Morgenvandreren". Lewis' bog "The Abolition of Man" ("abolition" afskaffelse, nedlæggelse, ophævelse), men også "Fra Helvedes Blækhus", ikke mindst "Fangegarn udbringer en skål" fokuserer meget på det tema, og vi havde også anledning til at møde det i Prins Caspian.

Lewis havde kendt de dybe længsler i sin barndom, og ubevidst havde han forbundet dem med Glæden. Om den havde han dengang digtet og skrevet eventyr, og den var i alle hans lege. Den forsvandt brat, da han blev teenager. Men den vendte til hans store overraskelse tilbage, da han langt senere i livet blev kristen. Vi kan kalde disse længsler for "de dybe længsler", som ikke mindst romantikken beskæftigede sig meget med. Grundtvig f.eks. lader "de dybe længsler" indgå i det, han kalder "et jævnt og muntert, virksomt liv på jord" og skriver sådan om dem: "Men med de dybe længsler vel bekendt, kun fyldestgjort af glans fra evigheden".

Vi går næppe meget forkert i byen, hvis vi siger, at "Morgenvandreren" i høj grad netop handler om disse længsler, men også om de farer og fristelser, som kan kvæle dem og udslukke dem, ja som aktivt kæmper mod dem. Ikke mindst på grund af det fokus opleves "Morgenvandreren" også som en pilgrimsrejse med tydelige associationer til Bunyans "Pilgrimsvandringen".

En ting mere skal siges, inden vi går i gang med bogen, nemlig, at Lewis havde en overbevisning om, at kristendommen var unik, og at vejen til frelse og til Himlen kun går gennem Jesus Kristus, Guds Søn og menneskers frelser og forsoner. Lewis er, som i de fleste henseender, helt ortodoks, dvs. han sætter aldrig spørgsmålstegn ved kirkens tro og kirkens bekendelse. Men han mente også, at de klassiske myter og menneskers universelle længsler er ret-

tet mod sandheden i det omfang, de ikke er blevet perverteret af menneskets synd.

Det er således klart, at der ikke er nogen vej til Gud uden om Jesus Kristus, men det var også for ham klart, at Gud kunne møde mennesker i myterne og i religionerne og i menneskers længsler og drømme, selvom disse altid i et vist omfang vil være besmittet af menneskets faldne natur.

Det er en spændende tanke, og hvis man vil, kan man finde støtte for den i visse bibeltekster, men dog ikke på sådan en måde, at vi overbevisende kan sige, at sådan lærer Bibelen. Det hører med til de skjulte ting, om hvilket vi ydmygt må sige, at de er for Herren, og derfor dybest set ikke angår os. Han skal nok finde ud af det, også det med at finde ind til den enkelte, således at vedkommende ikke kan være i tvivl om, at han eller hun har mødt Gud.

Om bord på "Morgenvandreren"

Selve skibets navn "*Morgenvandreren*" er symbolsk for det, hele eventyret handler om. Det gode skib er på sejlads mod "Morgenen", landet, hvor Morgenen kommer fra. Det er ikke så sjældent i litteraturen, at livet sammenlignes med en sejlads. "Morgenvandreren" er sejlet ud fra Narnia, ombord er Caspian, som nu er konge og en narnisk besætning af søfolk. Også Rippitjip er med. Målet er at finde de syv hertuger, som forsvandt under tronraneren Miraz. Men der er også et andet mål, som kun nogle få kender til, at nå derud, hvor havet ender, og hvor Aslans land begynder.

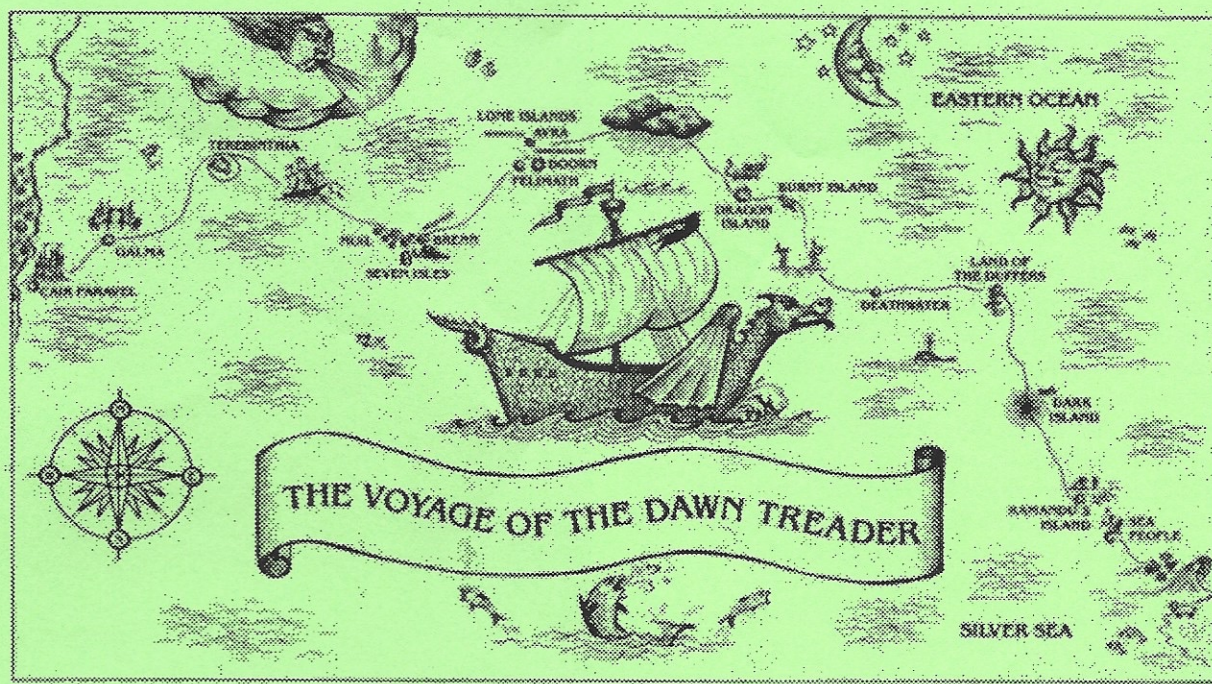
Pludselig sker det en dag, at Edmund og Lucy og den meget egocentriske, vrangvillige, forkælede og pylrede Eustace gennem et billede på væggen af et skib sejlen på havet bliver trukket fra rummet i huset i Cambridge (Eustaces forældres hus) ud i de brusende bølger, fra hvilke de hales ombord på "Morgenvandreren". Som overalt i Narniafortællingerne kaldes man eller trækkes man til Narnia, man kan ikke af sig selv og af egen drift og vilje komme dertil.

Eustace

Bogen indledes med følgende festlige beskrivelse af Eustace:

"Der var en dreng, der hed Eustace Clarence Scrubb, og han havde næsten fortjent det. Hans forældre kaldte ham Eustace Clarence, og lærerne kaldte ham Scrubb. Jeg kan ikke fortælle dig, hvad hans venner kaldte ham, for han havde ingen. Han kaldte ikke sin far og mor "far" og "mor", men Harold og Alberta. De var et par meget moderne og avancerede mennesker. De var vegetarer, ikke-rygere og afholdsfolk og gik med en bestemt slags undertøj. I deres hus var der meget få møbler og meget lidt sengetøj, og vinduerne stod altid åbne. Eustace Clarence holdt af dyr, især biller, hvis de var døde og spiddet til et kort. Han holdt af bøger, hvis det var fagbøger med billeder af kornelevatorer eller fede udenlandske børn, der gjorde gymnastik i mønsterskoler".

Eustace kommer, kan vi høre, fra et meget "politisk korrekt hjem"¹ selv om den betegnelse næppe endnu var indført, da Lewis skrev disse ord. Han er rasende over at være trukket med ud i de eventyr, han senere skal komme til at møde, og ikke alene er han søsyg, men han lægger sig lige fra begyndelsen af ud med alt og alle. Ingen kan gøre no-

get godt for ham, selv om alle prøver at gøre det så godt som muligt for ham. Alle har det svært med Eustace. Over for musen Rippitjip går det især galt.

Rippitjip er på alle måder modstykket til Eustace, ridderlig ud til knurhårene, pligtbefyldende, alle klassiske og kristne dyder er samlet i ham, fejhed og kujonagtighed er fjernet fra ham, han går aldrig af vejen for at trække våben, hvis situationen, dvs. Aslans ære eller hans venners og folks ære er truet. Med ham får Eustace det svært, og han tager grumme fejl, da han tror, at han ustraffet kan gribe Rippitjip i halen og svinge ham rundt. For musen er ikke sen til med den flade side af sit sværd at tildele ham en mængde slag, så Eustaces bagdel er øm og gul og blå i flere dage derefter. Men Rippitjip bærer ikke nag. Senere i historien, hvor det går så grueligt galt med Eustace, sætter Rippitjip sig hos ham og trøster ham, og da man tror, at Eustace kan være blevet dræbt af en fjende, melder Rippitjip sig straks med en kraftig opfordring til at hævne ham.

Da "Morgenvandrerens rejse", som vi allerede har sagt, består af en række enkeltfortællinger, er det nok bedst, at vi går kronologisk til værks og simpelthen bevæger os fra fortælling til fortælling, hvilket betyder, at vi kommer til at rejse fra ø til ø, og fra hav til hav, hvor Morgenvandrerer nu bevæger sig hen.

Rejsens mål

"Hvor skal vi hen?" spørger Edmund Caspian under en samtale efter, at de omsider er kommet på plads om bord på Morgenvandrerer. "Det er en længere historie", svarer Caspian og siger så lidt længere henne i samtaleforløbet:

"Den dag, hvor jeg med Aslans velsignelse blev kronet, svor jeg, at når der var blevet fred i Narnia, ville jeg i et år og en dag sejle østerud for at finde min fars venner eller, hvis de var døde, om muligt hævne dem Det er min agt. Men Rippitjip har endnu højere mål. Alles blikke vendtes mod musen. "Så høje som min ånd", sagde den "om end måske så små som min krop. Hvorfor skulle vi ikke kunne sejle til verdens østligste ende? Og hvad vil vi finde dér? Jeg forventer at finde Aslans eget land. Det er altid fra øst, hinsides havet, at den store løve kommer til os." "Det var da slet

ikke nogen dum idé," sagde Edmund med ærefrygt i stemmen. "Men tror du, Aslans land er den slags land," sagde Lucy; "jeg mener - den slags man kan sejle til?" "Jeg ved det ikke, madame," sagde Rippitjip. "Men da jeg lå i min vugge, var der en skovkvinde, en dryade, som fremsagde følgende vers:

Hvor hav og himmel mødes,
hvor bølgerne forsødes,
skal Rippitjip hæder vinde
og det yderste østen finde".

Jeg ved ikke, hvad det betyder. Men det har haft *en dragende virkning* på mig hele mit liv" (Side 26-27).

Her præsenteres vi for det, som er fortællingernes egentlige motiv og den endelige hensigt med hele rejsen. Rippitjip har høje mål², men hans mål kommer ikke indefra, for han er bare en mus, en lille skabning, men lige fra hans tidligste barndom har han følt det uendeligt store drage ham. Dette har sat hans liv i perspektiv og i bevægelse og har uden tvivl også formet ham til den karakter, han er, nobel og ærefuld i sin fremfærd, modig og kompromisløs i al sin handling, altid rede til at gøre sin pligt og mere end det. Han kan ikke forklare det, det er som sagt noget udenfor ham selv, men det drager ham og fylder ham med en uro og længsel, som aldrig falder til ro, før han er i mål.

En sådan længsel har Gud lige fra begyndelsen lagt i sit folks hjerter. Den hører med til det at høre Guds folk til. Den er dybest set længslen efter Gud selv og længslen efter at være ham nær. Den er der lige fra Abrahams dage, og den møder os på forskellig måde i Bibelens beretninger, profetier og sange, og får substans og form med Jesu komme til verden og alt det, som er knyttet til ham og til hans liv og ord, død og opstandelse og komme igen, ikke mindst i Bibelens sidste bog, Johannes' Åbenbaring bliver den utrolig konkret. For dem, som tror på Jesus Kristus, er denne længsel lagt i dem af Helligånden, og den er *en bevidst* længsel, dvs. vi ved, hvad vi længes efter, og vi ved, at den vil blive opfyldt³.

Men også hos mennesker, som aldrig har hørt evangeliet, og som derfor endnu ikke er kommet til tro, kan længs-

len være der, men som en længsel, hvor man ikke rigtigt ved, hvad det er, man længes efter, men når man endelig møder det, er man i samme stund klar over, at dér er det, man altid har længtes efter⁴. At det forholder sig således er i hvert fald en af Lewis' overbevisninger, som også i et vist omfang kan finde støtte i Skriften.

Hvad der hændte på Ødeerne

Caspian ønsker i første omgang at gå i land her inkognito. "Det er meget lang tid siden, at nogen kan have hørt fra Narnia", siger han og fortsætter: "Det er muligt, at de ikke længere anerkender vores overhøjhed". Den intuition viser sig at være rigtig. De får en meget ublid modtagelse på Ødeerne, og Caspian, Edmund, Lucy, Eustace og Rippitjip bliver taget til fange og sælges som slaver, ingen ville dog købe Eustace. Caspian bliver dog solgt samme dag, før det egentlige slavemarked afholdes den følgende dag, og er så heldig, at det er en af de forsvundne narniske hertuger, som har købt ham, hertug Bern. Overfor ham afslører Caspian sin identitet. Hertug Bern viser sig at være en retsindig mand, som sukker over det moralske forfald på øerne.

"Og hvordan er denne guvernør, denne Gumpas? "Anerkender han stadig kongen af Narnia som sin overherre? ", spørger Caspian. Og hertug Bern svarer: "Udadtil, ja. Alt bliver gjort i kongens navn. Men det vil ikke hue ham at møde en vaskeægte, levende, narnisk konge. Og hvis Eders Majestæt opsøgte ham alene og ubevæbnet - tj, han ville ikke afsvære sin troskab og huldskab, men han ville lade som om, han ikke troede jer. Eders Majestæts liv ville være i fare." (s. 49)

Ved list lykkedes det Caspian og Morgenvandrerens besætning den følgende dag at ankomme i triumftog til Snæverhavn. Skildringen af deres møde hos Gumpas er en farce, men en farce, som ikke har så lidt bund i virkeligheden, når det at have og bestride et embede udvikler sig til et bureaukrati, som ikke opfatter sig som værende til for folkets skyld, men udelukkende for at tjene sine egne interesser. Gumpas er latterlig i sin arrogance og magelighed, og da Caspian bebrejder ham, at han har tilladt

"denne afskyelige og unaturlige handel med slaver, der er i modstrid med urgammel skik og brug i vort rige", svarer han nedladende: "Nødvendigt, uundgåeligt, en livsvigtig del af den økonomiske udvikling på øerne, forsikrer jeg jer. Vor nuværende velstand er afhængig af den." (side 59).

Samtalen mellem Gumpas og Caspian udvikler sig videre og til sidst konkluderer Caspian:

"..jeg kan ikke se, at slavehandel skulle kunne give øerne hverken kød eller brød eller vin eller tømmer eller kål eller bøger eller musikinstrumenter eller heste eller rustninger eller noget som helst, der er værd at have. Men hvad enten det gør eller ej, må der sættes en stopper for det." "Men det ville være at skrue tiden tilbage", gispede guvernøren. "Har I ingen fornemmelse for fremskridt, for udvikling?" "Det er ikke lige de ord, jeg ville bruge," sagde Caspian. "I Narnia kalder vi den slags for råddenskab og fordærv. Denne handel må stoppe." (side 59-60).

Lewis sætter her sin finger på samfundet, som styres af materialisme og selviske interesser uden ansvarsfølelse og uden respekt for Guds lov og vilje. Og Lewis fortæller os, at konger og regeringer såvel som kirkeledere er under

Jesu Kristi herredømme og skylder at adlyde hans bud⁵. Gumpas' holdninger minder om tjeneren i Herrens lignelse, som ræsonnerede med sig selv: "Min herre lader vente på sig!", og som derefter giver sig til at slå sine medtjenere og spise og drikke med svirebrødre" (Matt 24: 48 ff.). Beretningen om Gumpas giver også mindelser om lignelsen om de betroede pund (Luk 19:11 ff.).

Umiddelbart er det svært at få øje på pilgrimsmotivet i netop disse tildragelser undtagen, at Gumpas har slået sig til tåls i den nuværende verden og har givet sig den i vold; han er blevet en slave af fremskridtet og sit eget materielle velbefindende. Han går for at være loyal mod Narnias konge, men det er kun en formel loyalitet. I hele sin embedsførelse lægger han illoyalitet for dagen, og da hans herre endelig indfinder sig, er han ligeglad og uforskammet, selvom hele hans embedsførelse er en hån mod den konge, han hævder at tjene. Han har måske "vundet den hele verden men har betalt med sin sjæl". Han er i det modstykket til Rippitjip, som ikke lader sig tilfredsstille af andet end "det virkelig eventyr" (side 63), og det findes i hvert fald ikke på Ødeerne og i Gumpas' korrupte verden.

"Jeg har tit stået her om morgenen", sagde hertugen (Bern), "og set solen stige op af havet, og somme tider har det set ud, som om den kun var et par mil borte. Og jeg har tænkt på mine venner og spekuleret på, hvad der virkelig ligger hinsides horisonten. Ingenting, velsagtens, og dog skammer jeg mig altid en smule over, at jeg blev tilbage. Men jeg ville ønske, at Eders Majestæt ikke ville tage af sted. Vi får måske brug for jeres hjælp her. Lukningen af slavemarkedet vil muligvis skabe en ny verdensorden; jeg forudser, at vi kommer i krig med Calormen. Herre, tænk jer om endnu en gang." "Jeg har svoret en ed, hertug Bern," sagde Caspian. Og bortset fra det, hvad skulle jeg dog sige til Rippitjip?" (s. 65).

"Jesus sagde til ham: Ingen, der lægger sin hånd på ploven og ser sig tilbage, er egnet for Guds rige" (Luk 9:62).

Eustaces eventyr

Efter besøget på Ødeerne ventede en forfærdelig storm (kapitel 5). Eustace fører dagbog. Hver af disse dagbogsop-tegninger (side 69-74) taler for sig selv om Eustaces arro-gance, foragt for andre, flæberi og selvgodhed. Han er til at få kvalme af. Den 11. september ankommer de til en ny ø. Og her begynder "Eustaces eventyr". Men inden vi begyn-der på det, er det værd lige at få denne opsummering af, hvad opholdet ombord på Morgenvandreren havde gjort ved Eustace, med:

"Det varede ikke længe, før han kom ud af skoven. Ter-rænet foran ham begyndte at skråne stejlt opad. Græsset var tørt og nemt at glide i, og han måtte gå ned på alle fire, men selv om han gispede og temmelig ofte måtte tørre sve-den af panden, holdt han et støt tempo. *Dette viste iøvrigt, at hans nye liv, skønt han ikke selv var klar over det, allerede havde gjort ham nogen gavn; den gamle Eustace, Harold og Albertas Eustace, ville have opgivet klatreturen efter cirka ti minutter.*" (s. 77)

Eustace begiver sig ud på egne eventyr, ikke fordi han har trang til eventyr, men fordi han ikke har lyst til at deltage i alt det arbejde, som forestår med at få bragt Morgenvan-dreren flot efter den kraftige storm. Under sin "flugt" om-klamres Eustace af en tæt tåge og forvilder sig bort. Her møder han et mærkeligt dyr, som han aldrig har set. "Ed-mund eller Lucy eller du selv ville straks have genkendt det, men Eustace havde aldrig læst nogen af de rigtige bøger", skriver Lewis (s.82).

Det var en drage, en døende drage, viser det sig. Eustace, som er blevet gennemblødt ind til skindet af de heftige regnskyl, som faldt, søger ly i dragens hule. Han undrer sig over (igen fordi han ikke har læst de rigtige bøger) den stikkende overflade, han kommer til at ligge på og opdager så, at det var en skat af kroner, mønter, arm-bånd, guldbarrer, bægre, tallerkener og ædelstene, han lå på. Eustace er klar over, at han nu er en holden mand, og han planlægger en fremtid i Calormen. Hans største pro-blem nu er, hvor mange af disse rigdomme, han kan bære på sig.

Efter al den ophidselse og spænding falder Eustace i søvn, men da han vågner igen, opdager han til sin forfær-delse, at der er en drage både på hans højre og venstre side, som bevæger sig synkront med hver eneste af hans bevægelser. Eustace bliver forfærdet og giver sig til at græde. Med stort besvær kanter Eustace sig ud af hulen ned til vandhullet:

"Men netop som han nåede kanten af vandhullet, skete der to ting. Allerførst gik det op for ham, at han havde løbet på alle fire - og hvorfor i alverden havde han gjort det? Og dernæst, idet han bøjede sig ned mod vandet, troede han et øjeblik, at endnu en drage stirrede op på ham nede fra bas-sinet. Men i næste sekund gik sandheden op for ham. Dra-gen i bassinet var hans eget spejlbillede. Der var ingen tvivl om det. Den bevægede sig præcis som han: den åbnede og lukkede munden, når han åbnede og lukkede sin. Han var blevet forvandlet til en drage, mens han lå og sov. Han havde ligget på en drageskat med griske, drageagtige tan-ker og var selv blevet en drage." (side 88)

Lewis siger dernæst følgende om Eustaces reaktion på at være blevet forvandlet til en drage:

"På trods af smerten var det første, han følte, lettelse. Der var ikke noget at være bange for mere. Han var nu selv et

rædselsvækkende væsen, og intet i hele verden ud over en ridder (og ikke en hvilken som helst ridder) ville turde an-gribe ham. Nu kunne han hævn sig på Caspian og Ed-mund... Men i samme øjeblik han tænkte dette, gik det op for ham, at det havde han slet ikke lyst til. Han ønskede at være gode venner med dem. Han ønskede at vende tilbage til menneskene og snakke og le og dele ting med dem. Det gik op for ham, at han var et uhyre, der var afskåret fra hele menneskeracen. Han blev grebet af en forfærdende ensom-hed. Han begyndte at spekulere på, om han selv havde været så flink og rar, som han altid selv havde troet. Han længtes efter at høre deres stemmer. Han ville have været taknemmelig for et venligt ord - selv fra Rippitjip." (s.89)

Ind imellem at alt dette sker, har de øvrige naturligvis op-daget, at Eustace er blevet væk, og de gør sig allehånde an-strengelser for at finde ham. Her er et lille udpluk af de be-mærkninger, de veksler mellem sig:

"Han kan ikke være i nærheden. Så ville han have hørt det (at de råbte og kaldte på ham)," sagde Lucy. Hun var helt hvid i ansigtet. "Gid pokker havde ham," sagde Edmund. "Hvorfor i alverden skulle han også snige sig væk på den måde?" "Men vi må gøre et eller andet," sagde Lucy. "Måske er han fareet vild eller faldet ned i et hul eller blevet taget til fange af vilde indfødte." "Eller dræbt af vilde dyr," sagde Drinian. "Jeg ville ikke savne ham, hvis det er tilfæl-det," sagde Rhins. "Mester Rhins," sagde Rippitjip, "I burde skamme jer over at sige sådan noget. Den unge mand er be-stemt ikke min ven, men han er dog af dronningens slægt, og så længe han er i følge med os, er det en æressag, at vi finder ham, og at vi hævn ham, hvis han er død." (s 85-86)

Det lever de allesammen op til i den kommende tid, hvor de finder Eustace, og Eustace finder dem, ikke mindst efter at det lykkes for dragen at gøre dem klart, at den er Eustace. Eustace er selv som drage begyndt at vise sig fra en langt bedre side. Ud over naturligvis at være en vigtig del af fortællingen om Eustaces odysse sættes der her fo-kus på, at vi som kristne skylder at vise alle mennesker ære, fordi selv den dybest faldne stadig har den værdighed at være skabt i Guds billede, selv når billedet mere minder om den Ondes.

Eustace er blevet trukket ind i Narnia, og når det sker, er det for, at man skal møde Aslan. Ved at blive en drage bli-ver Eustace også i det ydre alt det, han er i sit indre, men paradoksalt som det lyder, er det med denne forvandling, at sandhedens time oprinder for Eustace, og han kommer til at se sig selv, som han virkelig er, ikke som han forestil-ler sig at være, og han kommer til at gøre op med sig selv, hvem han vil være. Eustace er bragt det første skridt på ve-jen mod sandhedserkendelse, men han er en drage, og han forbliver en drage. Og han finder ud af, at det "ikke er spor sjovt at være drage. Han var næsten bange for at være alene med sig selv, og dog skammede han sig over at være sammen med de andre" (s.97). En nat sker der noget un-derfuldt:

"Eustace var tavs så længe, at Edmund troede, han var ved at besvime, men til sidst sagde han: "Det har været ræd-somt. Du aner ikke men det er i orden nu. Kunne vi ikke gå et andet sted hen og snakke sammen. Jeg har ikke lyst til at møde de andre endnu." Og til Edmund fortæller Eustace, hvad der var hændt ham:

"Nå, ja ... jeg kiggede op og fik øje på det sidste, jeg havde ventet at se: en stor løve, der langsomt kom hen imod mig. Og det sære var, at selv om der ikke var nogen måne i nat,

så var der månelys dér, hvor løven var. Den kom nærmere og nærmere. Jeg var rædselsslagen for den. Man skulle tro, at jeg som drage ikke havde behøvet være bange for nogen løver. Men det var ikke den slags rædsel. Jeg var ikke bange for, at den skulle æde mig, jeg var bare bange for *den* - hvis du kan forstå det." (s.100-102)

Så følger skildringen af, hvad løven ville dragen, alias Eustace.

"... Og jeg vidste, at jeg var nødt til at gøre, hvad den bad mig om, så jeg rejste mig og fulgte efter den. Og den førte mig langt op i bjergene. Til sidst kom vi op på toppen af et bjerg, som jeg aldrig havde set før, og på toppen af dette bjerg var der en have - med frugttræer og det hele. Midt i den stod en brønd. Jeg tænkte, at hvis jeg kunne komme ned i vandet, ville det lindre smerten i mit ben. Men løven bad mig klæde mig af først. Jeg skulle til at sige, at jeg ikke kunne klæde mig af, fordi jeg ikke havde noget tøj på, da jeg pludselig kom i tanke om, at drager er en slags slanger, og slanger kan smide deres skind." (s.102)

Men til sin forfærdelse opdager han, at han bliver ved med at være drage, for inden under det første skind med skæl og alt andet, er der endnu et skind, og inden under dette endnu et skind, og så fremdeles i det uendelige. Til sidst siger Aslan:

"Du bliver nødt til at lade mig klæde dig af". "Jeg var bange for dens kløer, kan jeg godt fortælle dig, men jeg var temmelig desperat efterhånden. Så jeg lagde mig bare ned på ryggen for at lade den gøre det. Den første flænge, den lavede, var så dyb, at jeg troede, den var gået helt ind i mit hjerte. Og da den begyndte at trække skindet af, gjorde det mere ondt end noget andet, jeg nogensinde har været ude for. Det eneste, der gjorde, at jeg kunne holde det ud, var glæden ved at mærke det blive pillet af. Du ved, hvordan det er at pille skorpen af et sår. Det gør ondt som bare pokker - men det er sjovt at se den komme af." "Jeg ved præcis hvad du mener," sagde Edmund".

.....
Så greb den mig - og smed mig ned i vandet.Efter nogen tid tog løven mig op og klædte mig på" Og så var jeg pludselig tilbage på dette sted. Og det er det, der får mig til at tro, at det må have været en drøm." "Nej, det var ikke nogen drøm," sagde Edmund. "Hvad tror du det var?" , spurgte Eustace. "Jeg tror, du har set Aslan," sagde Edmund. "Aslan!" sagde Eustace. "Det navn har jeg hørt nævnt flere gange, siden vi kom om bord på Morgenvandreren. Og jeg følte jeg ved ikke hvad ... at jeg hadede det. Men dengang hadede jeg alting. Og iøvrigt vil jeg gerne sige undskyld. Jeg har vist nok desværre opført mig rædsomt." "Det skal du ikke ikke tænke på," sagde Edmund. "Du har i hvert fald ikke opført dig så grimt, som jeg gjorde, den første gang jeg besøgte Narnia. Du har kun været et skvad-derhoved, men jeg var forræder." (s.103-105)

Det er en klassisk omvendelseshistorie, der fortælles her, ikke meget ulig C.S.Lewis' egen. Det er et motiv, vi møder mere end en gang i Lewis' bøger. Omvendelse er for ham en meget vigtig og uundgåelig del af det kristne liv. Alle den klassiske omvendelseshistories momenter er med her: Bedrøvelsen og skammen over sig selv, den dybe syndserkendelse, de hjælpeløse forsøg på at forbedre sig selv, uviljen mod at lade Jesus og Jesus alene frelse sig og den endelige kapitulation over for ham, smerten ved at lyset fra hans kors falder over ens liv, glæden og befrielsen, fællesskabet med dem, som hører Jesus til, dåben, det ændrede liv. Bjer-

gets top med den dejlige have og dens brønd er sandsynligvis et billede på kirken og dens nådemidler, ultimativt et billede på Paradiset, det som troen på Jesus Kristus og fællesskabet med ham sætter os i bevægelse imod.

Eustace begynder nu på sit liv i Narnia, som en ven af Narnia, og han har flere eventyr foran sig, før han sammen med alle de øvrige kommer til Aslans eget land, men han er nu bragt i bevægelse mod det.

Den afgørende og grundliggende forvandling i Eustaces liv har fundet sted, men helliggørelse er en proces, en endda langsom og livsvarig proces, hvor der kan være mange tilbageslag undervejs:

"Det ville være rart at kunne sige (og det var næsten også sandt), at "fra da af var Eustace en anden dreng". For at være helt præcis, så *begyndte* han at blive en anden dreng. Han fik tilbagefald. Der var stadigvæk dage, hvor han kunne være yderst trættende. Men de fleste af disse episoder vil jeg se gennem fingre med. Kuren var begyndt" (s.106)

Noter:

1. Moderen, Alberta, er ligefrem typen på en af Lewis' yndlingsaversioner; hun siges at være formet over en af Lewis' nærmeste slægtninge i faderens familie, som han allerede i barndommen ikke brød sig særlig meget om. Alberta er gennemsyret af moderniteten, som Lewis ikke kan forlige sig med. Således er hun "kronologisk snob" (et udtryk Lewis har opfundet), dvs. kun det nyeste er godt og betyder noget, hun er også sundhedsfanatiker og vegetar, hysset og pylret, men kold og uden varme og kærlighed. Hun er også næsten den eneste i Eustaces omgivelser, som ikke bryder sig om den forandring, der er sket med ham efter eventyrene med Morgenvandreren (s.224).

2. Mere og mere bliver det også klart, at flere af de andre ombord på Morgenvandreren også har dette mål, men tiden for dem at nå det og navnlig gå ind i det er endnu ikke kommet. Vi vender tilbage til det allersidst i fortællingen.

3. Se Johs 14:4-6; 2 Kor 5:5; Kol 1:27; 3:1-4; Heb 11:13-17; 21-22; 25; 35; 39-40; 12:18-24;13:14.

4. Shasta i "Hesten og drengen" havde længslen i sig længe før han hørte om et land, som hed Narnia, og Aslan efterjagede Shasta (sådan følte Shasta det i det mindste) længe før, Shasta vidste noget om Aslan. Drengen Emeth i "Det sidste slag" længtes efter Aslan, som han havde dyrket i den tro, at Aslan og Tash var den samme.

5. Der er ikke tradition for i de kirkesamfund, som hovedparten af dette blads læsere tilhører at pointere, at Jesu Kristi kongedømme også som en nuværende realitet og ikke blot som en kommende realitet udstrækker sig over alle folk og folkeslag. Men det er givetvis implicit i forkyndelsen af Jesus som konge og alles Herre og er centralt placeret i Johannes' Åbenbaring. Det indbefatter ikke, at magten over rigerne er i kirkens hænder, som den romersk katolske kirke og den ortodokse kirke gør krav på, men det indbefatter afgjort, at det er en del af kirkens ansvar og opgave at appellere til menneskers samvittighed og foreholde samfundet, hvad der ifølge Jesus Kristus er ret, og hvad der er ondt i etiske og moralske spørgsmål og at foreholde det konsekvenserne af at give sig ondskab og gudløshed i vold. Den enkelte kristen såvel som kirken må naturligvis som "jordens lys og salt" selv gå foran både i ord og ikke mindst i handling og vise det omgivende samfund, hvad et liv levet efter Guds riges principper er. På dette område har der været alt for megen svigten både fra kirkens side og fra dens medlemmers side.

Var det ikke for al den teologi, så....". Det er ofte standardvendingen, når man diskuterer, om en prædiken føles vedkommende, eller når spørgsmålet om splittelser og uenigheder mellem kristne er på tale.

Ordet "teologi" opfattes af mange kristne nærmest som et fyord, som en distancerende arrogance, hvormed nogen i kirken optræder over for de andre. Nægtes kan det desværre ikke, at teologer (og andre, som tror, at de ved,) ofte har lagt brænde til det bål. For det er jo sandt, som Paulus siger: "Kundskaben gør indbildsk, men kærligheden bygger op" (1 Kor 8:2), og længere henne i samme brev: "Om jeg så har profetisk gave og kender alle hemmeligheder og ejer al kundskab og har al tro, så jeg kan flytte bjerge, men ikke har kærlighed, er jeg intet" (13:2).

Disse skriftsteder slår det fast for os, at uden personlig tro på Jesus Kristus og ydmyg efterfølgelse af ham, er der intet, som har evangelisk gyldighed. Det kan måske være intellektuelt interessant, men det opbygger og nærer ikke Kristi kirke. Teologien dyrkes på vore verdslige universiteter og læreanstalter ofte uden forbindelse og uden hensyntagen til kirkens liv og interesser.

En stor teolog som Karl Barth sagde, at "vi studerer teologi, fordi der skal prædikes i kirken på søndag". Måske er det ud fra en ren akademisk betragtning godt, at man kan forholde sig objektivt til teologi som et fag på samme

måde som til andre humaniora såsom filosofi, historie, litteraturvidenskab, filologi, religionsvidenskab og jura. Men set ud fra troens og forkyndelsens standpunkt, hjælper det os ikke meget, og der, hvor kirken ikke har andet at byde på, kan man ikke undre sig, hvis kirkerne kommer til at stå tomme. Kirkens mænd og kvinder må nu engang være rede til at stå frem som "dårer for Kristi skyld" og til at mærke på sig selv, at korsets ord er en dårskab for verden.

At studere teologi kan give et menneske mange nyttige kundskaber, men skal man være brugbar for Gud i en trofast tjeneste for andre, må der noget andet og meget mere væsentligt til: Et liv i guds frygt underlagt Guds Ords disciplin, for ordet alene er de

"mægtige våben, hvormed vi nedbryder fæstningsværker og tankebygninger og alt, som trodsigt rejser sig mod kundskaben om Gud, så vi gør enhver tanke til en lydig fange hos Kristus" (2 Kor 10:4-5).

TEOLOGI

PÅ GODT OG ONDT

DETTE ER DEN 7. ARTIKEL I SERIEN OM KIRKEN OG SKRIFTEN
AF LOUIS NIELSEN

A. FORHOLDET MELLEM BIBEL OG TEOLOGI

Et andet væsentligt spørgsmål som trænger sig på, når vi drøfter disse ting, er *forholdet mellem Bibelen og teologien*. For Bibelen er vor teologiske grundbog, men den er ikke udformet som sådan. Derfor har alle konfessioner og de fleste retninger i kirken haft brug for, hvad man kalder "bekendelsesskrifter" eller "symboler". *Ideelt set* har Bibelen i alle protestantiske kirker førstepladsen, dvs. bekendelsesskrifterne og al anden lære og praksis i kirken skal hele tiden vejes op mod Bibelens ord og Bibelens lære. Men i praksis er det ikke altid sådan, for som også artiklerne i denne serie har sat fokus på, så er Bibelen en svær bog at håndtere, især hvis man ikke færdes virkelig hjemmevant i den - og det er der måske efterhånden ikke så mange, som gør.

Adskillige brændende kristne, som har ønsket at videreudvikle deres kærlighed til Skriften, har oplevet tiden på et teologisk seminarium eller et Bible College som en frustrerende tid, fordi undervisningen ofte var løsrevet fra et levende menighedsfællesskab. Og fordi man ivrigt dyrkede forskellige side-

ordnede discipliner, ikke mindst systematisk teologi og i vore dage fag som psykologi, sociologi og religion, men ikke var nær så gode til virkelig at sætte sine studerende i gang med den livsvarige opgave at granske, udforske og anvendeliggøre Bibelens ord til kirkens nutidige behov. Her er Skriften selv den bedste vejleder til at forstå Skriften.

JESUS SOM NØGLEN TIL SKRIFTEN

På universiteterne og på Bible Colleges studeres Det gamle Testamente sædvanligvis adskilt fra Det nye Testamente. Men der er grund til at fremhæve, at Bibelen er én, at Det gamle Testamente i og med, at Jesus Kristus (Messias) er kommet, er blevet en kristen bog, den kristne menigheds bog. Mange mistolkninger af nytestamentlig lære og praksis var undgået, hvis kirken ikke alt for tidligt havde mistet den livline til Det gamle Testamente,

som klart er til stede i alle Det nye Testaments Skrifter. *Jesus selv* tillagde Det gamle Testamente stor betydning, når han igen og igen henviste til dets Skrifter, og når han på opstandelsens dag og dagene derpå "åbnede Skrifterne for dem" (Luk 24:32; 45) og sagde: "Alt det må opfyldes, som står skrevet om mig i Moseloven, hos profeterne og i salmerne" (Luk 24:44).

Apostlene og de første kristne fortsatte i det spor: Med udgangspunkt i "alt det med Jesus" havde de fået en ny tilgang til Skriften, den faldt på plads for dem og blev redskab for Helligåndens overbevisende og levende røst.

Paulus' udredning af evangeliet udvikles og inspireres af lyset, der faldt ind over ham hin dag ved Damaskus, det lys, som er Guds herlighed på Kristi ansigt, som får dækket til at svinde (2 Kor 3:12-18). Lyset på Kristi ansigt åbner hans øjne for korsets forsonende kraft, gør opstandelsen til indgangen til den kommende tidsalder, overbe-

I KIRKERNES INDBYRDES DIALOG MED HINANDEN ER DEN
TEOLOGISKE DISCIPLIN EN VIGTIG TING. FOR DEN ÅBNER
FOR FÆLLESSKAB, OG FOR AT VI GENSIDIGT KAN LÆRE AF
HINANDEN, OG AF HINANDENS FEJLTAGELSER.

viser ham om, at loven, nu hvor den er opfyldt af Jesus, kun havde en midlertidig plads i frelsens økonomi. Det kalder og drager ham også ud i verden, som overbringeren af forligelsens budskab til mennesker allevegne, det gør ham til tjener for Guds nye folk, menigheden, samtidigt med, at det også forklarer Guds vilje og plan med Israel.

Alt dette er stadig så relevant og afgørende for det 21. århundredes kristne som for det førstes. Mange sindrige rekonstruktioner af, hvad kristendom afgørende er, var undgået, hvis kirken altid var forblevet ved det eksempel, som her er sat den. For kristendom er Jesus Kristus, som Jesus selv og apostlene forkyndte ham med udgangspunkt og basis i alt det, som "er skrevet om ham".

DET FRELSESHISTORISKE PERSPEKTIV

Tilsvarende viser Det nye Testamente entydigt og klart, at det har en frelseshistorisk indgang til al sin teologi. Det forkyndte ord har gyldighed og myndighed, *fordi det, som det handler om, just skete og er evigt sandt*. Af det kan udledes eksistentielle sandheder og etiske og moralske afgørelser, men selve budskabet er aldrig eksistentielt

men frelseshistorisk eller i det mindste begrundet i en frelseshistorisk og transcendent realitet.

Nogle eksempler:

"Så skal da hele Israels hus vide for vist, at den Jesus, som I har korsfæstet, *har Gud gjort* til Herre og til Kristus" (ApG 2:36).

"Efter at Gud har båret over med tidligere tiders uvidenhed, befaler han nu mennesker, at de alle og overalt skal omvende sig, for han har fastsat en dag, da han vil holde dom over hele verden med retfærdighed ved en mand, som han har bestemt dertil; og det har han gjort troværdigt for alle ved at lade ham opstå fra de døde" (ApG 17:30-31).

"Alt, hvad der tidligere er skrevet, er jo skrevet, for at vi skal lære af det, så vi med udholdenhed og med den trøst, som Skrifterne giver os, kan fastholde håbet" (Rom 15:4).

(Skrifterne formår at trøste, alene fordi den trøst, de bringer, er knyttet til noget *objektivt* og *virkeligt*, noget som frelseshistorisk ligger fast. Det er også det formål, Hebræerbrevet 11 med dets mange eksempler fra frelseshistorien er skrevet for at tilgodese).

Også på den *formanende side* trækkes der på frelseshistorien: Det gælder ikke mindst i Apostlenes Gerninger og

i Hebræerbrevet, men også i evangelierne, i Paulus' breve, Første Peters Brev, Johannes' Breve og Johannes' Åbenbaring. Paulus opsummerer det glimrende i følgende ord:

"Alt dette skete med dem (med israelitterne i ørkenen), for at de skulle være advarende eksempler, og det blev skrevet for at vejlede os, til hvem tidernes ende er nået" (1 Kor 10:11).

Dækkende for hele Skriftens betydning for den enkelte og for kirken har Paulus sagt det så klart og tydeligt som nogen: "Fra barnsben kender du De hellige Skrifter, der kan give dig visdom til frelse ved troen på Kristus Jesus. Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttigt til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed, så at det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvoksnet, udrustet til al god gerning" (2 Tim 3:15-17).

Med andre ord, så vil kristne i Skriften¹ finde alt, hvad vi behøver både til frelse og til opbyggelse af kristent liv og praksis, alt sammen til Guds ære.

B. HVORDAN BRUGER VI BIBELEN NU?

På en eller anden måde er nutidens kirke ikke så intenst engageret med Skriften, som ønskeligt var. Jeg lyder måske en anelse for pessimistisk, for der er trods alt mange tegn, som modsiger det. Der forskes meget i Bibelen, men megen forskning i dag er af meget lidt interesse for kirken og for den enkelte kristen.

Der er også i mange kredse megen *brug af Bibelen* og et oprigtigt ønske om at følge Skriften, men ofte er bibelbruget desværre *vilkårlig* uden nogen egentlig forbindelse til Skriftens liv og mening. Tankerne og ideerne kommer udefra snarere end indefra fra Skriftens eget univers, og man søger til Skriften for at finde illustrationer og ord til sine ideer og tanker.

At Skriften er relevant af den ene grund, at den er Guds Ord til os, er der mange selv i evangelikale kredse, som ikke rigtigt regner med. Og hvis det er indstillingen, hvorfor så bruge megen tid og energi på at pløje og pløje dybt i Bibelen?

Et eksempel er den koncentration, som i vore dages kirke er kommet til at ligge på mennesket, således at vort velbefindende, vore oplevelser og løsningen på vore problemer og behov er kommet til at stå forrest i stedet for Gud og hans navn og ære. I Bibelen er det omvendt, for her falder eftertrykket umiskendeligt på Gud, og menneskets største nød er, at det er en oprører og synder mod Gud og behøver forligelse med Gud og retfærdiggørelse hos Gud gennem forløsningen ved Kristi offerdød på korset.

Det ændrede fokus opleves også gennem den store interesse, som samler sig om helbredelse og hjælp for alle mulige personlige problemer, og om at mennesker skal føle sig veltilpas, når de kommer i kirke. Disse ting er naturligvis ikke i sig selv forkerte. Jesus helbredte faktisk mennesker, og Jesus indbød folk til at komme til ham og finde hvile for deres sjæle, og han lover også mennesker en fred og glæde, som overgår alt andet. Men brændpunktet i hans forkyndelse samler sig om Gudsriget og om Ham selv som den, Faderen har sendt til liv og frelse for verden, og hans appel til mennesker var konstant "Omvend jer og tro på evangeliet!" eller "Følg mig!".

Det er evangeliets kerne og evangeliets evige og uforanderlige sandhed. Hvor det fokus mangler, tabes det unikke ved evangeliet, som så kommer til at handle om terapi og livsudfoldelse, og på det marked konkurrerer det med så meget andet, og den, som ikke gennem sit møde med evangeliet oplever nogen af disse ting, kan meget vel komme til at tro, at han ikke har den rette tro.

Det er vanskelige ting at begive sig ind på². For på den ene side må vi sige: "Smag og se"! (at Herren er god), og fremhæve frugten og virkningen af, at mennesker kommer i berøring med evangeliet. Og fest, liv og glæde synes usvigelige parametre for Helligåndens liv og tilstedeværelse. Og dog kan vi ikke lade dem stå alene men må også prøve forkyndelsen i forhold til Guds åbenbarede sandhed i Skriften, dens lødighed og ædruelighed, om den udfordrede og stillede mennesker over for et valg om liv eller død, om den ændrede noget ikke alene i et menneskes umiddelbare reaktion men i selve dets holdninger og daglige adfærd og væremåde. Det kalder på sober åndelig bedømmelse; teologisk eftertænkksomhed og besindelse kunne vi også kalde det. Denne skønsomhed og bedømmelsens nådegave lægger Skriften megen vægt på.

C. BEHOVET FOR EN TEOLOGI

Med hverdagens pres i det moderne samfund og med vore mange valgmuligheder kommer vi nemt til at vælge det, som synes umiddelbart at give os størst tilfredsstillelse her og nu, måske endda det, som synes mest smart.

Jesu ord om at vælge den gode del (Luk 10:42) forekommer knap så smart. Det lette og hurtige vælges ofte på bekostning af fordybelsen, som er en mere livsvarig proces. Vi må være fortrolige med Guds Ord og have det i vore hoveder og i vore hjerter, hvis vi altid skal "være rede til at gøre regnskab for det håb, vi har" (1 Pet 3:15), eller kunne afvise Fristeren, når han møder os (Matt 4:1-11), "løfte troens skjold" og "tage mod ordets sværd", som Paulus taler om (Ef 6:10 ff.), eller "holde vor sti ren" (Sl 119:9) og "have lys for vor fod" (Sl 119:105).

I den forstand *bør alle kristne*, i hvert fald efter nogen tid *være gode teologer*, dvs. mænd og kvinder ikke bare med kundskab om Gud, men også kendskab til Gud. Vi bør også kunne træde til og vejlede og opbygge hinanden, sådan som Det nye Testamente generelt lægger det hen til os. Priskilla og Akvila kunne f.eks. tage sig af en Apollos, da han behøvede at blive sat grundigere ind i troen, og Det nye Testamente tager det mere eller mindre for givet, at vi alle i det mindste i et vist omfang skal være i stand til det, jvf f.eks. Heb 5:12; Kol 3:16.

Men det er også vigtigt at have *et ordnet overblik over troen*. At give alle kristne det, så Paulus som en meget vigtig del både af hans egen hyrdegerning og af kommende hyrders gerning (ApG 20:20-35). Det er en af teologiens vigtigste opgaver at give dette overblik og dernæst at systematisere det ved at udskille de forskellige ledetråde, det er bygget op af og endelig påvise, hvad disse betyder, og hvad de har bidraget med til tidligere generationer af Bibelens mennesker, og hvilken betydning de har i Bibelens samlede og blivende budskab. Det er indholdet af den disciplin, som vi kalder *bibelsk teologi*.

Det er desuden vigtigt at forholde sig til Skriften i åben

dialog med kirkehistorien og den måde, Bibelens centrale temaer er blevet opfattet og tolket på gennem slægterne og tidsalderne. Det er det, vi kalder *historisk teologi*, og den kan både inspirere os og til tider korrigere os og fylder os ofte med beundring for vore kristne forfædre, hvoraf nogle var sande giganter, men nu og da også med spørgende forundring.

Vi har meget at lære af en Irenæus og Tertullian, og af fædrene, som ledte og førte an i kirkens kristologiske stridigheder og udkrystalliseringen af den klassiske lære om Treenigheden. Vi har meget at lære af Augustin, Anselm og Thomas af Aquino, af Luther og Calvin, af Wesley og Spurgeon, af Packer, Lloyd-Jones og Stott osv. At ville udelukke disse og tro om os selv, at vi er den generation, som har grebet det hele og for hvem evangeliet står klarere end for nogen tidligere generation af kristne, er ikke alene arrogant, det er også dumt og gør os fortjent til en hån i lighed med den, Job slynger ud mod sine lærde venner: "Med jer dør visdommen sandelig ud!"

Teologien er også et vigtigt arbejdsredskab i *dialogen med den omgivende verden og i forsvaret af troen* over for dens angribere, bl.a. i form af *apologetik* og *teodicé* (forsvar for Gud). I den forståelsesmæssige barriere, som der er mellem vor tid og de mange århundreder, hvori det bibelske budskab blev til, er teologiens arbejde med de *hermeneutiske problemer*³ af stor betydning.

I et kirkesamfunds eller menighedsfællesskabs *interne diskussion* er det også vigtigt at råde over et teologisk begrebsapparat, ellers kan man let komme til at misforstå hinanden og tilskrive sin modpart meninger, han måske ikke har. Gennem diskussioner ført på en teologisk sober måde vil den indbyrdes tolerance og indbyrdes værdsættelse af hinandens integritet og forståelse for, hvorfor vedkommende tænker sådan, meget ofte uddybe fællesskabet mellem os og måske nærme os til hinanden, også når vi må konkludere, at der fortsat er noget, vi er uenige om.

Vi vil da også forstå, at det vil være mere mærkeligt og suspækt, hvis vi var enige om alle ting, for det er næsten det samme som at sige, at det "fuldkomne" allerede er kommet (jvf 1 Kor 13:9-12), og at vi allerede nu "kender fuldt ud".

I *kirkernes indbyrdes dialog med hinanden* er den teologiske disciplin en vigtig ting. For den åbner for fællesskab, og for at vi gensidigt kan lære af hinanden, og af hinandens fejltagelser. Det er altid mere ønskeligt at bygge på eksakt viden om og til hinandens teologi og praksis end på fjendebilleder. Vi behøver f.eks. ikke at give vore brødre og søstre i den lutherske tradition ret i deres barnedåbspraksis, men vores respekt for dem og vores anerkendelse af dem som brødre og søstre i Kristus vokser med dialogen og kendskabet til, hvorfor de lærer og handler, som de gør.

Ligeledes behøver vi ikke anlægge en karismatisk menigheds- og kirkepraksis, men teologisk dialog med

OFTE ER BIBELBRUGEN DESVÆRRE *VILKÅRLIG* OG UDEN NOGEN EGENTLIG FORBINDELSE TIL SKRIF- TENS LIV OG MENING.

karismatikere lærer os at værdsætte disses brændende iver for Kristus og deres ønske om at have en nutidig oplevelse af Gud. Dermed sætter de nogle mangler i vor egen praktisering og oplevelse af kristenlivet på plads, samtidig med, at vores begrundede frygt for afsporing og sjælelig overeksponering måske kan sætte noget på plads for dem. Vi har mange og store betænkeligheder, når det gælder den romerske katolske kirke, men teologisk dialog og fairness vil på den anden side også afholde os fra den alt fordømmende og nedsablende holdning, man nogen gange lægger for dagen i sin omtale og sin forholden sig til romersk katolske kristne.

Alt i alt kan vi konkludere, at teologien er en vigtig ting for kirken at beskæftige sig med, ja en uundværlig ting. I næste artikel vil vi beskæftige os med nogle af teologiens farer.

Note

1. Her tænkes primært på Det gamle Testamente, men ordene bereder også for en indlemmelse af Det nye Testamente i "Skriften"
2. Og netop det er en af de ting, teologien skal hjælpe os med at finde ud af. For teologiens fornemste opgave er at arbejde med Bibelen og besvare spørgsmål for os som dette: Hvor falder vægten i Jesu og apostlenes forkyndelse, og hvordan kan vi få den samme vægt frem i den kultur og med de mennesker, vi er sat til at tjene med evangeliet, både gennem forkyndelse og kristent liv?
3. Grundliggende er den teologiske hermeneutiks opgave at finde frem til, *hvordan* man siger det, Bibelen siger, på en for sin *egen samtid* meningsfyldt og begribelig måde.

Kristent Perspektiv" udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: ct1@image.dk, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, Karl-Jørgen Helmich, Østergade 51, Trolldhede, 6920 Videbæk, tlf: 97 19 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 75 kr.